

ਸਿਵਲ ਸਮੀਖਿਆ

Before ਫਾਲਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦੁਆ , ਜੇ.ਜੇ.

ਮੰਗਲ ਸੈਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੰਨੋ ਦੇਵੀ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ

1958 ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 131 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ

ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ (1951 ਦਾ XLIII) - ਸੈਕਸ਼ਨ 36-ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਸਵੀਕਾਰ

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦਾ ਆਰਡਰ-ਭਾਰਤ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950)

ਆਰਟੀਕਲ 6-19 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ 26 ਨਵੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ- ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣਾ-ਆਪਣੇ ਸਥਾਈ ਘਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋਣਾ-ਕਿਵੇਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। - ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅੰਤਿਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਸਰਗੋਧਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ) ਤੋਂ 1944 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਲੰਦੂਰ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਸੰਬਰ, 1949 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 26 ਨਵੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਥਾਈ ਘਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਝੁਕਣਾ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਇੱਛਾਵਾਂ, ਪੂਰਵ-ਨਿਰਣੇ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਆਚਰਣ, ਆਦਤਾਂ, ਧਰਮ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਮੀਦਾਂ, ਸਭ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। . ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਸਥਿਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਹਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ, ਉਹ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਸਲਈ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਟੀਕ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਜਵਾਲਾ ਦਾਸ, ਇਲੀਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਰੋਹਤਕ, ਮਿਤੀ 10 ਜੁਲਾਈ, 1958 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਯੂ.ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਡੀ.ਸੀ. ਗੁਪਤਾ, ਮਸਤਾਨ ਚੰਦ ਅਤੇ ਜੇ.ਵੀ. ਗੁਪਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਆਈ.ਐਮ. ਲਾਲ, ਡੀ.ਬੀ. ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਜੀ.ਐਸ. ਗਿਆਨੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

DUA, J. ਇਹ ਅਪੀਲ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਰੋਹਤਕ, ਮਿਤੀ 10 ਜੁਲਾਈ, 1958 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰੋਹਤਕ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੋਣ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੋਟਰ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਚੋਣ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ 8 ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਕੱਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਬਾਕੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

12 ਮਾਰਚ, 1957 ਨੂੰ ਰੋਹਤਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸੀਟ ਭਰਨ ਲਈ ਚੋਣ ਹੋਈ। 1 ਫਰਵਰੀ 1957 ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 6 ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। (1) ਮੰਗਲ ਸੈਨ (2), ਚੌ. ਰਾਮ ਸਰੂਪ (3), ਹਰ ਗੋਪਾਲ, (4), ਸ਼ੰਨੋ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ। 14 ਮਾਰਚ, 1957 ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੇ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੰਨੋ ਦੇਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ 1957 ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਾਪਸ ਆਏ ਉਮੀਦਵਾਰ (ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਦੀ ਚੋਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਠਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਾਡੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 5 ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਆਧਾਰ ਹੀ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਇਸ ਪੈਰਾ ਵਿਚ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ:-

"5. (A) ਕਿ ਉਕਤ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੇ 1 ਫਰਵਰੀ, 1957 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 173 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 5(C) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਬਰਮਾ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਜੇ ਵੀ 24 ਸੀ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਲਾਕ, ਜ਼ੇਗੋ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਾਂਡਲੇ (ਬਰਮਾ)।

"(B) ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 191 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਜਾਂ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 100(ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਲੋਕ ਐਕਟ.

"(c) ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ, ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਨੂੰ ਉਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 5 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:-
ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਪੈਰਾ (5) (ਏ) ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ 5 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ, ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ, ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ 1935 (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ 1944 ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ। 1944 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਬਰਮਾ ਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਬਰਮਾ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਬਰਮਾ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਸ ਲਈ ਯੋਗ ਸੀ

ਚੋਣ ਲੜਨ ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਵੋਟਰ ਵਜੋਂ ਵਿਧੀਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1950 (1950 ਦਾ ਐਕਟ XLIII) ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੈਰਾ 5(ਬੀ) ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੈਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 191 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੈਰੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ। (ਏ) ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ ਦਾ।" ਇਹ ਪੈਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਰਡਰ 6 ਨਿਯਮ 16 ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਮੰਗੀ ਗਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਹੈ। ਏ

"ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਜਾਂ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਚੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸੀ (ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਵੀ ਯੋਗ ਹੈ

ਅਸੈਂਬਲੀ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੈਰਾ 5(ਸੀ) ਗਲਤ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 100(1) (ਡੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਸਮੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ, ਜੋ ਖੁਦ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

"ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਰਹਿਤ ਰਿਹਾ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਕਲ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੀ, ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 5(ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ:- "

5(ਬੀ) ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾ ਇਹ ਪੈਰਾ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਪੈਰਾ ਸਹੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ ਨਾ ਤਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਰੁਖ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਤੇ ਇਸ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਤੱਥ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। "5(c) ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾ ਸਹੀ ਹੈ। ਅਸਟਾਪੇਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਅੰਤਿਮ ਹੈ।"

ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੰਨੋ ਦੇਵੀ ਨੇ ਆਰਡਰ 12, ਨਿਯਮ 4, ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ 'ਤੇ ਆਰਡਰ 12, ਨਿਯਮ 5, ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ:-

- (1) ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸੈਨ ਦਿੱਤਾ ਮੱਲ (ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਦੇ ਪਿਤਾ) 1926 ਤੋਂ ਮਾਂਡਲੇ (ਬਰਮਾ) ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ 24 ਸੀ ਬਲਾਕ, ਜ਼ੋਗੋ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਮਾਂਡਲੇ (ਬਰਮਾ) ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।
- (2) ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ
- (3) ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਬਰਮੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।
- (4) ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1948 ਤੋਂ 1952 ਤੱਕ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- (5) ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸਾਲ 1952 ਵਿੱਚ ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
- (6) ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਬਰਮਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਕਿ ਉਸਨੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

(7) ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਮੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਹੈ।

(8) ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ 1952 ਵਿੱਚ ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।
ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇੱਕ ਵੋਟਰ ਨਹੀਂ ਸੀ

(9) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1952 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ।

(10) ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 1948 ਤੋਂ 1952 ਤੱਕ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(11) ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1953 ਤੋਂ ਰੋਟਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(12) ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੂਟਨੀਤਕ ਜਾਂ ਕੌਂਸਲਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ-
ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੂਲ।"

ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਨੇ 12 ਦਸੰਬਰ, 1957 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ:-

"(1) ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਮਾਂਡਲੇ (ਬਰਮਾ) ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਬਰਮਾ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਇਸ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਜਨਮ 3 ਸਤੰਬਰ, 1927 ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ (ਹੁਣ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ) ਦੇ ਪਿੰਡ ਝਵਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਮਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵੀ ਹੈ, ਦਾ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਇਸ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(3) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਬਰਮੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

(4) ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1948 ਤੋਂ 1952 ਤੱਕ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(5) ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 1952 ਵਿੱਚ ਬਰਮਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਕਤੂਬਰ, 1951 ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਬਰਮਾ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ। ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 29 ਅਕਤੂਬਰ, 1951 ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਰੰਗੂਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਮਿਆਦ ਲਈ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਤਾਰੀਖ਼. ਬਰਮੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਸਥਾਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਇਸ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ।

(6) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਰਮਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਐਕਟ, 1948 (1948 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰ. LXVI) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(7) ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(8) ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ 1952 ਵਿੱਚ ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਕੋਈ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(9) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1952 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(10) ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ 1948-52 ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(11) ਨੰ. ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1953 ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਹਤਕ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(12) ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਜਾਂ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ."

"ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਗੋਧਾ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਸਰਗੋਧਾ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਸੀ।"

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਮੁੱਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਹੈ:-

ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਜਿਸ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ 16 ਜੂਨ 1958 ਨੂੰ ਡੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਧੂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਕੋਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭਾਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਪਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਹੈ

ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 16 ਜੂਨ, 1958 ਤੱਕ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਨੇ ਮੈਂ ਬਰਮਾ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬਰਮੀ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਦੇਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਦਾ ਜਨਮ 1927 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਝਾਵੜੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਗੋਧਾ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਝਾਵੜੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਮਾਂਡਲੇ, ਜਿੱਥੋਂ 1942 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਬਰਮਾ ਉੱਤੇ ਜਾਪਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਪਸ ਜਲੰਦੂਰ (ਪੰਜਾਬ) ਆ ਗਿਆ। ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਰੁਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਗੋਧਾ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਸਾਲ ਰਹੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਜਲੰਧਰ ਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ 8 ਦਸੰਬਰ, 1944 ਤੋਂ 7 ਅਗਸਤ, 1946 ਤੱਕ ਫੀਲਡ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕਾਊਂਟਸ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਵੀ ਸਰਗੋਧਾ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ 1945 ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਗਭਗ ਢਾਈ ਸਾਲ ਉੱਥੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਬਰਮਾ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਹ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। 1942 ਵਿੱਚ ਜਾਪਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਾਰਨ। ਜਦੋਂ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਫੀਲਡ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕਾਊਂਟਸ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਹਿਸਾਰ ਅਤੇ ਰੋਹਤਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ + ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਲਹਿਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਨ ਸੰਘ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਢਾਬਿਆਂ 'ਤੇ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਲ 1948 ਵਿੱਚ ਜੂਨ ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਲਗਭਗ 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ, ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਨੇ ਆਰੀਆ ਲੋਅਰ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਰੋਹਤਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਜੁਲਾਈ, 1948 ਵਿੱਚ, ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣਾ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸਦਾ ਫਾਰਮ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰੋ: ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨਾਰੰਗ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ, 1949 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 10 ਜਨਵਰੀ, 1949 ਤੋਂ 30 ਮਈ, 1949 ਤੱਕ ਰੋਹਤਕ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਸਤ, 1949 ਵਿੱਚ, ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ; ਉਸ ਨੇ ਸਾਲ 1948-49 ਦੌਰਾਨ ਰੋਹਤਕ ਅਤੇ ਹਿਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ 1949 ਦੇ ਅੰਤ ਜਾਂ ਜਨਵਰੀ, 1950 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਕੇ ਬਰਮਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਬਰਮਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬਰਮਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਰਿੱਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। . 29 ਅਕਤੂਬਰ, 1951 ਨੂੰ, ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਨੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਫਾਰੇਨਰਜ਼ ਐਕਟ, 1948 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਇੱਥੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹਿਸਾਰ ਅਤੇ ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1953 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ

ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ 8 ਮਈ ਤੱਕ ਰੋਹਤਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ, ਮੈਨੂੰ ਅੰਬਾਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। detenu 8th 1953 ਤੋਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੀ

ਇਹਨਾਂ ਖੋਜਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਿੱਟੇ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹਨ। ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੋਣ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ।

ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੀਟ ਭਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅੰਤਿਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸਨੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, (1951 ਦਾ ਐਕਟ 43) ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (7) ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਫਿਲਹਾਲ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਹਲਕੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੋਟਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ

1950 ਦੇ ਐਕਟ 43 ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸੀਟ ਭਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ: -

(a) *****

(B)*****

(c) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੀਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੋਟਰ ਹੈ।

ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸੀਟ ਭਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 100(1) (ਏ) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਉਮੀਦਵਾਰ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀਟ ਭਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਫਿਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਾਪਸੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਧਾਰਾ 32 ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਟ ਭਰਨ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਸੀਟ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ, ਜੋ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਇਹ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਹੇਠਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵਿੱਚ ਸੀਟ ਭਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ

ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲਈ ਸਲਾਹ

ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮੁਵੱਕਿਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੋ ਕਿ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 394 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ 26 ਨਵੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 394 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਨਵਰੀ, 1950 ਦਾ 26 ਵਾਂ ਦਿਨ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 394 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਵ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950। ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਗਲੀ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 19 ਜੁਲਾਈ 1948 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ, 1949 ਜਾਂ ਜਨਵਰੀ, 1950 ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 6 ਸੰਵਿਧਾਨ 26 ਨਵੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈ, ਇਸ ਲਈ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਦਾ ਮੁਵੱਕਿਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ, ਅਰਥਾਤ, 26. ਵਕੀਲ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੀਪਬਲਿਕ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਵੰਬਰ, 1949, ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਲਾਗੂ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 19 ਜੁਲਾਈ, 1948 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਜਿਸਦਾ ਮੈਂ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਰਮਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਜਾਪਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਕਾਰਨ 1942 ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਏ ਸਨ। ਸਰਗੋਧਾ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਾਲ ਉਥੇ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 8 ਦਸੰਬਰ, 1944 ਨੂੰ ਫੀਲਡ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕਾਊਂਟਸ ਆਫਿਸ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਝਾਵਰੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਗੋਧਾ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਸਤੰਬਰ, 1927 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ ਸਨ।

ਉੱਥੇ. ਉਹ ਅਗਸਤ, 1946 ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕਾਊਂਟ ਦਫਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਿਸਾਰ ਅਤੇ ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਘੁੰਮਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਨਤੀਜੇ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਸੀ. 1944, ਪਿੰਡ ਝਾਵੜੀਆਂ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ) ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਲੰਦੂਰ (ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ) ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਵੀ ਉਹ ਪਿੰਡ ਲਗਭਗ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਿੰਡ ਝਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸੀ ਜੋ 1947 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮਾੜੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੂ-ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਧਮਾਕੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ। 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਉਹ ਭੈੜਾ ਦਿਨ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਅਨ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਗੋਧਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਜਿਸਨੂੰ ਹੁਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ - ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਰਾਜ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉੱਥੇ ਵਸਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਝਵਾਰੀਆਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ। ਜਿਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ, (ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵੰਡ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੇ ਸਨ) ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਰਗੋਧਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰੋ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ, ਖੇਤਰੀ ਇਕਾਈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸੀ, ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ। ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦੇ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਮਹੂਰੀ ਸਮਾਜਿਕ ਕਲਿਆਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਘੜਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਆਸਥਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਹੈ। ਉਸੇ ਦੇ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਗਲਬੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਪਸ ਨਾ ਜਾਣ ਦੀ, ਸਗੋਂ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ। ਸਾਬਕਾ ਨੂੰ. ਨਿਆਂ ਕੀਤੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਸਥਾਈ ਘਰ ਚੁਣਨਾ। ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 1947 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਝੁਕਾਅ, ਉਸਦਾ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਇੱਛਾਵਾਂ, ਪੱਖਪਾਤ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਆਚਰਣ, ਆਦਤਾਂ, ਧਰਮ, ਉਸਦੀ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਮੀਦਾਂ, ਸਭ ਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਸਥਿਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਹਰ

ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਲਈ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਟੀਕ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੱਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟੜ, ਹਮਲਾਵਰ ਸਮਝਦਿਆਂ। ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਿਸ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਨੇ ਇੱਕ ਇਸਲਾਮੀ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਰਾਜ ਬਣਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ। - manently ਉੱਥੇ ਵਸਣ. ਮੈਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਝੁਕਾਅ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਜੋਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ, ਅਰਥਾਤ, ਸਰਗੋਧਾ ਤੋਂ ਜੁਲੰਦੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ 1944 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਜੋ 1942 ਵਿੱਚ ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ ਸਨ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ, ਅਰਥਾਤ ਸਰਗੋਧਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਨਹੀਂ, ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ 1944 ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕਾਊਂਟਸ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣਾ ਜੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜਲੰਧਰ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਦੋ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬਰਮਾ (ਨਾ ਕਿ ਝਾਵਰੀਆਂ ਨੂੰ) ਚਲੇ ਗਏ, ਜੋ ਸੀ।

ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ, ਜਲੰਦੂਰ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦਾ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ. 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਝਾਵੜੀਆ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਵੀ ਸ਼ੰਕੇ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1944 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਰਗੋਧਾ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਬਰਮਾ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਉਹ 1947 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵਾਪਸ ਬਰਮਾ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਯੁਕਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 1947 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜਕੜਨ ਵਾਲੇ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ "ਮਾਈਗਰੇਟ" ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ, ਮੇਰੀ ਨਿਮਰ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਲਾਹੇਵੰਦ, ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤੰਗ ਅਤੇ ਸਖਤ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ) ਨੂੰ ਰਾਜ ਰਹਿਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਜੇ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮਨਾ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਰਮਾ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵੀ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਆਰ. 7 ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 8 ਵਿੱਚ), ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 6 ਵਿੱਚ "ਮਾਈਗਰੇਟ" ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤੰਗ ਉਸਾਰੀ ਰੱਖਣ ਨਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਰਹਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ "ਮਾਈਗਰੇਟ" ਦੇ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ 1 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੰਧਨ ਵਾਲੇ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇੱਕ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚੇ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਉਦਾਹਰਣ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਗਲਤ ਹੈ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 26 ਨਵੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਈ, 1949 ਤੋਂ 1953 ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਭਾਰਤ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਾਂਗਾ, ਕਿ ਅਗਸਤ, 1949 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਸੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 12 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ)। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਾਲ 1949 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅੰਦੋਲਨ ਵੀ ਚਲਾਇਆ ਸੀ। ਬਰਮਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਪੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਆਰ. 14) ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਨਵਰੀ, 1950 ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ. ਸਮੱਗਰੀ ਮੈਂ ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵਾਂਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਲ 1949 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ 26 ਨਵੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 16 ਅਤੇ 17 ਸਤੰਬਰ, 1958 ਨੂੰ ਸੁਣੀ ਗਈ ਸੀ, ਬਹਿਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਬਰਮਾ ਜਾਣ ਦਾ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਸਨ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜਨਵਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਸੀ। 1950, ਕਿ ਉਹ ਬਰਮਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। 17 ਸਤੰਬਰ, 1958 ਨੂੰ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਦਾਗ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ (ਜੇ ਉਹ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਵੇ। . ਦੋਵਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1958 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1958 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ 23 ਮਈ, 1951 ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਰੱਖੀ, ਜੋ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਯੂ. ਮੌਗ ਗੀ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ, ਵਿਦੇਸ਼ ਦਫ਼ਤਰ, ਦੁਆਰਾ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ (ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ, ਬਰਮਾ) ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਬਰਮਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਬਰਮਾ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਅਸਥਾਈ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪਰਮਿਟ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਜਨਵਰੀ, 1950 ਵਿੱਚ ਬਰਮਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਰੰਗੂਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਐਸਐਸ ਦੁਆਰਾ. 22 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ "ਵੇਰਲਾ"। ਇਸ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ, ਇੱਕ ਖਾੜਕੂ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਜੋਂ ਬਰਮਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੰਗਠਨ. ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਬਰਮਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਬਰਮਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਨਵਰੀ, 1950 ਵਿੱਚ ਬਰਮਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਦੇਖੋ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਆਰ. 14)। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ 16 ਸਤੰਬਰ 1958 ਨੂੰ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਰੰਗੂਨ, ਬਰਮਾ ਸੰਘ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੀ 1947 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਬਰਮਾ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਣਡਿੱਠ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਰੀਆ ਲੋਅਰ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਰੋਹਤਕ ਵਿੱਚ, ਜੂਨ ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ, 1948 ਤੱਕ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਜੂਨ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੇਅ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 10/1. ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਜੁਲਾਈ, 1948 ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ R.W. 33/1)। ਇਸ ਫਾਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨਾਰੰਗ ਵੱਲੋਂ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਨਵਰੀ, 1949 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 10 ਜਨਵਰੀ, 1949 ਤੋਂ 31 ਮਈ, 1949 ਤੱਕ ਰੋਹਤਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਅਗਸਤ, 1949 ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਅਨਿਯਮਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਸ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ

ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਝੂਠਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1947 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਬਰਮਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਰਮਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗਲ ਸੈਨ ਜਨਵਰੀ, 1950 ਵਿੱਚ, ਉੱਥੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਰਮਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 22 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ ਬਰਮਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 26 ਨਵੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਖੋਜ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਝੁਕਾਅ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 6 ਦੇ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 6 ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਦਲੀਲ, ਅਰਥਾਤ, ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਿਵਾਸ ਸੀ, 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ- ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਕਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਵਾਸੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਖੋਜ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 22 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ ਬਰਮਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰੇਗਾ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ। ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਕਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਵਾਸੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਆਧਾਰ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 5 ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਿਵਾਸ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਬਰਮੀ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਗੋਦ ਲਿਆ ਜਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, 1947 ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਭ ਤੋਂ ਅਜੀਬ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਥਾਈ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਲਟਾਵਾਂਗਾ, ਅਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ਼ਾਅ, ਜੇ.

ਫਲਸ਼ੋ, ਜੇ.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:— ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਵਿਕਾਸ ਸ਼ਰਮਾ

ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ